

TROLLHEIMEN — FJELLETS STORE EVENTYRVERDEN

AV HARALD LANGHELLE

Trollheimen — er det ikke musikk i selve navnet? Og dette veldige fjellparti, som ligger mellom Trøndelag og Møre, det bærer sannelig ikke sitt navn med urette.

Ville, forrevne fjelltopper stikker som truende knyttnever mot himlen. Kvit snø og irgrønn is kanter dem; og selv langt ned gjennom Trollheimens fagre, skogklædte daler ligger der snøbre ved snøbre der hvor solen ikke får altfor sterkt tak. Der er vel ikke mange fjellpartier i Norge som byr på så mange skiftninger og på så mange nye utsyn som Trollheimen byr på, når man streifer rundt der en 8 dagers tid.

Der er to måter å gå i fjellet på. Den ene er å fly efter klokken og forsøke på kortest mulig tid å bestige flest mulig topper og tilbakelegge flest mulig mil. Det er et slags rekordjageri; men det man vinner ved å sette rekorder, det taper man ganske sikkert ved at man ikke får tid til å se sig om, — til å fordype sig i de rike og skiftende utsikter som åpner sig for hver ny sving av en dal, eller for hvert nytt høidedrag man passerer. Den annen måte er å ta verden med ro, ha med sig fiskestang og fotografiapparat, starte tidlig om morgenen og så heller slå sig tilro noen timer, når man finner en vakker utsikt. Og så sitter man der både lenge og vel og lar billedet feste sig på sjelens fotografiske plate, slik at man senere i livet bare behøver å lukke øinene for å se billedet påny. Eller man stopper ved en elv, gjør fiskestangen klar og slenger uti, kanskje er det med en gang en blank ørret som hugger i kroken, kanskje må man fiske et stykke

før man får det første napp. Men uten fisk behøver man ikke å bli i elvene i Trollheimen.

— Så fisker man langs elven til man begynner å bli sulten, og da finner man sig en fin plass ved elvekanten, nærer op varme, steiker fisk på spidd og får kaffe-larsen i kok, — da først føler man hvad det er å ha ferie. Man strekker sig på ryggen og ser på solen og fjellet og dalen; man småprater litt med mygg og maur, slenger litt kvist inn på bålet av og til, og så ligger man der og «mår bra», som svensken sier.

— — — — —
Fra Grindal i Rennebu er det vel den letteste vei å ta sig inn i Trollheimen, når man kommer fra Trøndelag. Kommer man sydfra tar man inn over Opdal og Gjevilvatnet. Veien fra Grindal byr dog på lite av interesse før man kommer frem mot Jølhaugen, men da åpner utsynet sig, og fjell bak fjell stiger frem. Det er Trollheimen med tind og topp, med skar og bre. Og nedenfor i dalen ligger Jølvatnet og blinker blågrønt i soldisen, mens flagget fra Jøldalshytta lyser skarpt og rødt mot heiens brungrå tone.

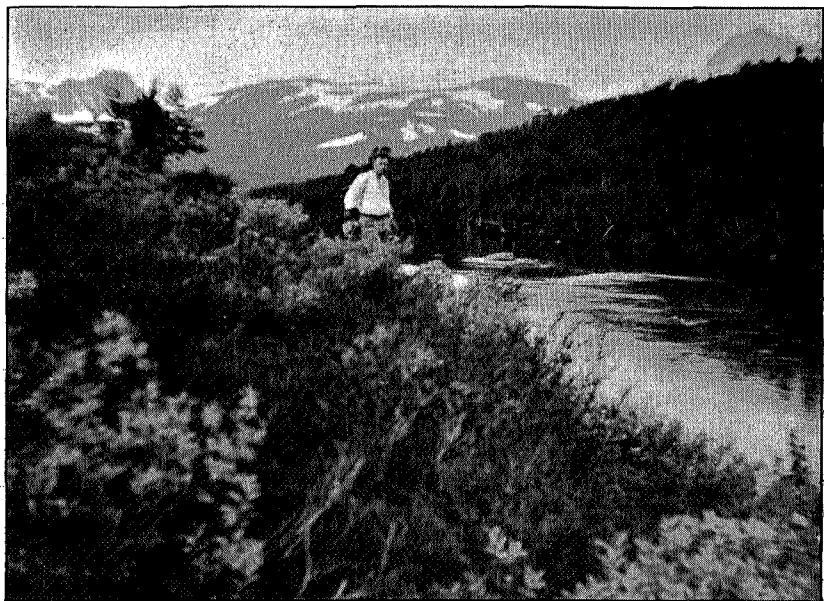
Trollhetta, Gjeithetta og Langfjellet kneiser mot himlen, for ikke å snakke om Rinnhatten, som er det fjell man først får tak i når man går fra Grindal; og som vi nu likesom er rykket like inn på livet av, tiltross for at den ligger en mils vei vekk. Og de andre fjellkjempene er nu også rykket nærmere. Man er ikke lenger på vei *til* Trollheimen, men står midt inne i den. Man står med begge bena midt oppe i eventyret.

Ved Jøldalshytta, såvel som ved Turistforeningens andre hytter i Trollheimen, er det et utmerket stell i alle måter. Og prisene er rimelige, meget rimelige når hensyn tas til den lange og vanskelige transport av varene. Både gjennom bygging av hyttene og ved den gode opvårding av de mange ruter i Trollheimen er der av Trondhjems Turistforening utført et utmerket arbeide. Et arbeide som bør lønnes med at folk i stadig stigende utstrekning tilbringer sin ferie i Trollheimen, dette herlige rekreasjonssted som trønderne har liggende like utenfor dørene sine.

Fra Jøldalshytta kan man følge mange ruter innover i Trollheimen. Denne gang vil vi legge veien gjennom Svartådalen. Det

er en tur man aldri angres på. For Svartådalen er nu engang noe for sig selv.

Man ser ikke noe til Svartådalen før man kommer frem på høiden ved Hosetsetra, men da har man også hele dalen liggende foran sig. Små kvitgrønne fjellbekker hiver sig utfor liene på begge sider. De kommer fra snøbreene deroppe under toppene.

Fra Foldalen ovenfor Trollheimshytta.

og de har det travelt, for de skal ned til Svartåa og hjelpe henne til å bli stor.

Dalen selv er som en svartgrønn stripe med himmelhøie murer på begge sider. På sydsiden skyter Gjeithetta rett i været 1300 meter, og på dalens nordside er det først Langfjellet og lenger vest Trollhetta, som kneiser med toppen skjult i lette tåkedotter høit, høit deroppe, 1642 meter over havet. Svartådalen er som et jutulhugg mellom fjellene på begge sider. Enkelte steder, og især vest i dalen, er den så smal at det bare er såvidt Svartåa får plass i bunnen. Stien er det ikke plass til. Den lurer sig frem

langt oppe i fjellsiden, med fjellet på den ene side og stupet på den annen. Men omtrent halvveis nede i dalen har fjellene gitt bedre plass. Her rinner elven mere stille og her er elvekanten fin og ren for skog, så det er lett og fint å fiske og man behøver ikke ustanselig klatre op i bjørketoppene for å hente ørreten ned igjen.

Her gjør jeg stangen klar. Jeg velger med omhu en flue som jeg tror skal passe til bunnen og til lyset. Men nei! Jeg kaster forgjeves. Ikke en eneste ørret slår efter den engang. Jeg skifter flue og forsøker påny, men med det samme elendige resultat. Så plukker jeg fluene av og setter mark på. Da blir det ikke lenge å vente før den første blanke ørret svever gjennom luften. Og så går det slag i slag. Ørreten er ikke svært stor, men den er feit og fin, og den biter villig. Når den ikke tar på flue så skyldes vel dette at vatnet er for kaldt. Det er formye brevavn til at fisken skal finne på den slags ekstraordinære ting som å slå efter en flue i vannskorpen.....

Der åpner sig en vakker grønn plass ved elvekanten. Den er som skapt til å holde middagsrast på. Sekkene av, og snart stiger en lett, fin røk gjennom luften. Det dufter av kaffe og steikt fisk, og myggen, som hittil ikke har vært så tallrik, synes med en gang å ha fått forsterkninger. Den begynner å bli nærgående, men et fang fuktig gress på bålet gjør underverker. Den holder sig straks litt mere på avstand.....

Dette er altså Svartådalen. Hvor her er vakkert. Sidene på Gjeithetta ligger i skygge, og derfor ser de så svarte og truende ut. Det er lange blåsvarte skygger opefter fjellskarene, og snøflekke lyser mørkegrønne, tiltross for at de skinnende kvite. Men på dalens nordside har middagssolen fritt spill. Der trenger lyset inn i alle skar og revner opefter siden på Trollhetta, og selv over det svarteste og mest blankslitte flåg ligger der en glans av gull, et stenk av solgull, som skjelder og dirrer i varmen. Og se på snøflekke! De glitrer som gull, og den årsgamle bre-is langt deroppe skinner irrgroen som et gammelt kirkeårn. Ser du vestover, så har du dalen som en renne mellom fjellene, inntil utsynet mot vest hugges tvert av. Det er Store Grøåfjell som reiser sig som en snøklædt mur langt der vest og stenger for synet.

Skulde jeg sammenligne Svartådalen med noe så måtte det bli med Junkerdalsuren i Salten. Forskjellen er nærmest den at Junkerdalsuren er villere, dalen trangere og elven striere. Men ellers er likheten temmelig stor. Og som det i Junkerdalsuren er en ualmindelig frodig vegetasjon, — der skal vokse 22 forskjellige planter som ikke fins andre steder i landet, — så har også Svartådalen et parti hvor vegetasjonen er rent tropisk. Planter med blad så store som tallerkener slår sammen over hodet på en. Man vasser blandt røde, gule og blå blomster på stengler på en meter og optil halvannen meters høide. Der er en mengde forskjellige sorter, og Vårherre må vite hvad de heter allesammen. Det er igrunnen beskjemmende å brøite sig frem gjennom en slik rikdom av planter og så bare kjenne navnene på noen ganske få. Jeg vet ikke om våre botanikere har undergitt Svartådalens flora noe inngående studium, men jeg kan ikke tenke mig annet enn at der må være et rikt arbeidsfelt i det veldige drivhus som endel av Svartådalen synes å være.

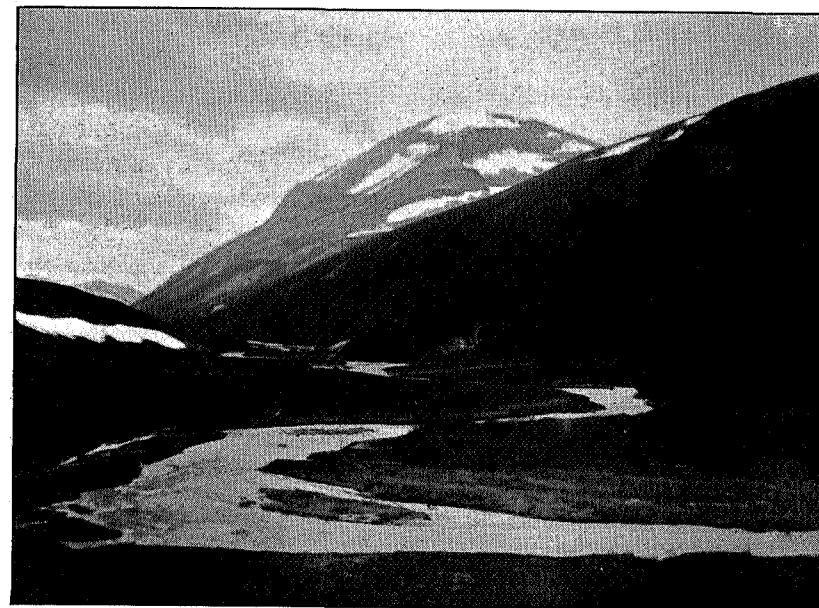
Den siste del av Svartådalen er minst interessant. Fjellene trekker sig sammen og stien går høit oppe i fjellsiden. Det er det tyngste og farligste stykke av veien. I dagslys er det bra nok, men å komme stampende i mørke sent på kveld, slik som jeg gjorde, det er ikke bare moro. Den som vil fiske og botanisere og bade på veien ned gjennom Svartådalen bør huske på å slutte så tidlig at han kan komme frem til Trollheimshytta før det blir helt mørkt. Derved sparer man sig selv mangel på forbannelse og mangen skramme, for ikke å snakke om at man i mørket lett kan gå utfor stien og havne i Svartåa 50—60 meter nedenfor.

Er man kommet så langt som til Trollheimshytta, da er man i hjertet av Trollheimen. Hytta ligger på en stor slakk skråning og rundt omkring til alle kanter ser man topp i topp. Bak hytta stiger Gjeithetta og Mellemfjellet iværet, mot nordøst kneiser Trollhetta med sine tre topper, og mot nordvest løfter Snota sig som en knytneve til en høide av 1689 meter. Mot vest strever Grøåfjell, Sollirabben og Sadlen iværet, og mot sydvest gjør Løsetknubben og Storlifjell oppmerksom på at de er til de også.

Skal man noe steds snakke om vardevakt så må det være her.

Trollheimshytta har sannelig kjempekarer til vakt på alle kanter.

Fra Trollheimshytta går det ruter ut i alle retninger, og en rekke fjelltopper kan bestiges herfra. De mest interessante topene er vel Trollhetta og Snota. De er de høieste, derfra når synet lengst, og er man utrustet med en god kikkert så rekker synet så langt at man tilslutt gir op forsøket på å holde rede på alle de fjell, som kneiser mot himlen langt, langt borte.

Trollhetta sett fra Svartådalen.

Første del av opstigningen til Trollhetta er et mas og et slit gjennom skog og myrlendt terreng med jevn stigning. Men så bærer det tilværs for alvor. Man forlater tregrensen og klatrer oppover gjennom en ørken av stein og atter stein. Veldige kampesteiner ligger slengt rundt i ring, eller er reist på ende og står og balanserer frempå en fjellknatt, så man fristes til å tro at de nårsomhelst kan miste likevekten og dure iveri nedover. Det ser ut som om jøtner og troll skulde ha fordrevet tiden med å kaste små fjellknauser efter hverandre. Etsteds er en mengde store stei-

ner reist på ende i en stor ring. Det ser ut som en av de gamle kjempesteiner som våre skinnklædte forfedre i sin tid moret sig med å reise. Man kunde næsten fristes til å mistenke Turistforeningen for at den hadde arrangert dette. Men allikevel så er det nok isen som i sin tid har reist dette monument. Det er isens kjempekrefter som har virket her og som slepte disse veldige blokkene på plass og reiste dem på ende, så de står der de står.

Efter en timelang klatren i ur og stein kommer man endelig så langt at man er oppe på selve toppen. Og slik en topp skulde du aldri ha sett. Den er ikke bare sirkelrund, men der er som jordens overflate i forminsket målestokk. Den skråner jevnt nedover til alle sider, slik at når man forlater varden og går et stykke ut til en av sidene, så får man samme inntrykk som når man er langt tilhavs og ser sig omkring. Horisonten klippes av i en runding, og over den ser man intet, uten himmel og drivende skyer.

Hele toppen er klædt med kunst stein. Det ser næsten ut som om den skulde være pukksatt, men så jevnt og fint er all denne stein lagt tilrette at det er som om en veldig dampveivals skulde ha kjørt bortover hele toppen og jevnet den til. Og på en måte er det vel også en slags dampveivals som engang for årtusener siden har kjørt henover Trollhetta. Det er isens veivals, som i istiden har drevet ingeniørarbeider heroppe.

Står man på toppen av Trollhetta og ser utover, da minnes man uvilkårlig Aasmund Olavsen Vinjes storslagne dikt «Jotunheim»:

*Me standa her som på eit storkna hav,
som lakan snjoen ligg på denne grav.
Dei toreslag som rulla nord og sud,
er kyrkjeklokka lenger upp mot Gud.*

*Dei bratte nutar av den svarte stein
er liksom knokar etter kjempebein.
Kvar nut og nubb med millom skard i skard
er kross i kross på denne kyrkjegard.*

Langt utover ser man tind i tind og topp i topp. Snøhetta løfter sig mot himlen langt derborte, og Romsdalsfjellenes skarpe takker reiser sig som om de vilde ta himlen med storm.

Men man ser ikke bare fjell. Man ser også bygder. Lange dalfører hvor elvene bukter sig som blanke bånd, og hvor grønne og gule flekker viser åker og eng. Små og store fjellvatn glitrer i solen, og lyset brytes i breene innover fjellene så det glitrer og tindrer av gull og irrgønt. Det er en forstenet og stivnet ro over alt. Lyset og skyene som drar forbi er det eneste som skaper liv. Der drar en sky over en bre. Før lyste den som gull, nu får den en dyp blåsvart farve med kvit undertone. Men det er bare et øieblikk, så er skyen dratt forbi, og lyset kaster atter gjenskin fra breens tusen prismes.....

Jeg går ut på kanten av toppen og ser ned. Langt dernede mellom Trollhettas tre topper ligger Trolltjern. Det er lite iår. Våren har vært sen og solen har ikke maktet å smelte så mye av breen ennu. Men det lever og glitrer dernede.

Breen har skutt en morene foran sig ned gjennom skaret, og denne morene er blitt større og større inntil den stengte for vatnet fra breen og dannet Trolltjernet. Rundt om kantene ligger isen ennu, men i midten har solen fått bukt med den. Der ligger et lysegrønt vannspeil, hvori toppene og brekantene står på hodet.

Intet steds er vatnet skarpere grønt enn i Trolltjern. Intetsteds er speilbilledet mere levende enn her, intet steds skiftet billedet fortore i lys og farve, i form og utseende, enn det speilbillede man ser når man ligger frempå stupet høit oppe og ser ned i Trolltjern, hvor små bølger ringer sig for hver gang et isstykke løsner fra breen og glir ut i vatnet. Hvilket motiv vilde det ikke være for en malers pensel å forsøke å feste disse farver på lerretet? Og allikevel så er det, såvidt jeg vet, ingen maler som har forsøkt sig på det; tiltross for at der i byene er likeså fullt av malere som det er av mygg på vidden.

Jeg knepper et billede av Trolltjernet, men fotografiens svart og kvitt kan ikke gjengi et slikt syn. Det blir dødt og farveløst.

— — — —

Fra Trollheimshytta kan man fortsette gjennom Trollheimen i hvilken retning man vil. Man kan gå mot nord, syd, øst eller vest efter smak og behag. Overalt er der opvarmet ruter, og hver av disse ruter byr på nye utsyn og nye inntrykk. Man kan gå over

lange myrer hvor det gulner av multer så langt øiet når, så op-
 efter skråninger hvor fjellbjørka biter sig fast mellom steinrab-
 bene, og hvor li-rypa flakser iværet med sitt skrattende kvatt-
 kvatt-kvarr-a-a-a. Man kan treffe elver som glir dyp og stille av-
 sted mellom lave bredder, hvor ungbjørk, vidju og pors, og blom-
 ster og planter, vokser tett og frodig; og elver som hopper av-
 sted fra avsats til avsats i foss og stryk. Man kan også gå gjennom
 lange dalfører som Nøstådalen, hvor det bare er stein og snø og
 små grønnbrune flekker med litt krekling og vidjukjerr på.

Det bærer opover og nedover, og stadig skifter billedet. Sta-
 dig er der noe nytt å se. Til alle kanter stiger fjell etter fjell
 iværet. Stadig nye fjell dukker op, de nærmeste omgivelers bak-
 teppe skifter etterhvert som apostlenes hester bærer en fremover
 i Trollheimens vidunderlige verden. Og selv om ryggsekken er
 tung og om foten kan bli sår, så glemmer man alt dette når fjel-
 lets friske vind, duftende av pors og kvaæ, kjøler den svette panne.

Det er som et kjærtegn av selve mor natur, et kjærtegn som
 stryker vekk alt som er vondt og sårt og gir helsebot både til le-
 geme og til sjel.

Derfor, og nettop derfor, bør Trollheimen, fjellets store, vid-
 underlige eventyrverden, bli det naturlige utferds- og feriested,
 i første rekke for Trøndelagens ungdom, men også ungdommen
 fra andre kanter av landet vil med rimelige utgifter, men med
 rikt utbytte, kunne legge sin sommerferie til Trollheimen, even-
 tyrverdenen mellom Sør-Trøndelag og Møre.

Harald Langhelle.

NØDHERBERGET I ENADALEN

AV PER VINJE

Alle husker ennu det opstyr som de fem Trondhjemsstudenter
 bragte med sin forsvinnen inne i Sylene i styggvæerspåsken for 2 år
 siden. Vi husker letingen, da så å si hele Storlien var mobilisert
 og hvordan man etterhvert fant den ene etter den annen av de
 forsvunne som ikke ved egen hjelp klarte å komme frem til hus.
 Tre av studentene kom tilslutt til Trondhjems sykehus i mere eller
 mindre forfrosset tilstand.

Takket være den omsorgsfulle pleie kom guttene helskinnet fra
 affæren; kun minnet om den strabatsiøse tur lever som et svart
 punkt i deres erindring.

Dette var forhistorien til det nødherberge som nu er reist inne
 i Enadalen, på de selvsamme trakter hvor studentene i snestormen
 kom på viåtta. Det var overlæge *Alexander Holst* ved Trondhjems
 sykehus som under sin behandling av de tilskadekomne skiløpere
 fikk ideen til å reise dette hus og forære det til våre svenske brødre
 som en synlig takk for det storslagne hjelpearbeide de ydet nor-
 ske skiløpere i 1928.

Den arbeidskomité som blev nedsatt for å realisere overlægens
 idé tenkte først å reise en enkel steinbu med en stormklokke, som
 stadig skulde sende sin klang utover fjellvidden og minne om at
 her var ly å finne for de som trengte å komme i hus i en kinkig
 situasjon. Steinbu blev det ikke, men en liten real trebu av grovt
 norsk tømmer tatt fra Kluksdalen i Meråker. Nødherberget —
 opført av Magnus Kluksdal — stod ferdig sommeren 1929. Men
 klokken er ennu ikke kommet på plass.